

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ฮอน กิ่งอำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 ในด้านการใช้อยู่อาศัยจากที่ดิน ด้านการใช้อยู่อาศัยจากไม้ในป่า (ไม้ใช้สอย ไม้ฟืน) ด้านแหล่งอาหาร และด้านแหล่งสมุนไพรพื้นบ้าน ว่าประชาชนมีแนวความคิดในการอนุรักษ์ และการใช้อยู่อาศัยจากป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ฮอนในลักษณะเช่นไร โดยมุ่งศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับป่าในมิติทางวัฒนธรรม พื้นบ้าน การจัดการผ่านองค์กรชุมชนและความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ในลักษณะของความสัมพันธ์ในด้านการดูแลรักษา และการพึ่งพาใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรป่าไม้ระหว่างประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ 4 กับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ฮอน ว่าประชาชนมีการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้ด้านใดบ้าง และในการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนดังกล่าวมีผลดี - ผลเสียต่อทรัพยากรในพื้นที่ป่าไม้อย่างไร รวมทั้งศึกษาถึงวิธีการในการดูแลรักษาป่าไม้ของประชาชนที่มีต่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ฮอน เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านการใช้อยู่อาศัยจากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามขั้นตอนของการจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนหรือขาดหายไป เพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยมีความสมบูรณ์และตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดและสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัยจากการสังเคราะห์ข้อมูลดิบของชุมชน ควบคู่ไปกับการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงลงไปศึกษาเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่กำหนด โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการไปตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
  - 1.1 การวางแผนด้านข้อมูล
  - 1.2 การศึกษาจากเอกสารและบุคคล
  - 1.3 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในแหล่งพื้นที่การศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
3. การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลและแหล่งของข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยตนเองและผู้ร่วมงานโดยตรง เกี่ยวกับการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่ออน ว่าประชาชนมีความสัมพันธ์ในการพึ่งพาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างไร มีรูปแบบในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างไร และในการเข้าไปใช้ประโยชน์นั้นส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออนหรือไม่ ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การเข้าสำรวจพื้นที่ศึกษาบ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อทราบถึงวัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ ที่เกี่ยวเนื่องถึงการ ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของชุมชน ความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่นของชุมชน ในการรักษาป่าไม้ภายในชุมชน รวมทั้งการจัดการ ดูแล ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

2) ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้นำ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่ศึกษา เพื่อทราบปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีแนวคิดอนุรักษ์ทรัพยากร ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ โดยการเก็บข้อมูลจากการจัดประชุม ระดมความคิดเป็นกลุ่ม (Focus Group)

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ทบทวนจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ ข่าวสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานบริหาร

พื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานสหกรณ์การเกษตรสันกำแพง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ และที่ทำการกำนันผู้ใหญ่บ้านในตำบลบ้านสหกรณ์ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยการคัดลอกแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อความหรือภาษาหนังสือที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น และเพื่อให้เข้าใจตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.1.3 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในแหล่งพื้นที่การศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่หมู่บ้านบ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากหมู่บ้านสหกรณ์ 4 เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่อน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าชุมชนอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะทรัพยากรด้านป่าไม้ ด้านแหล่งน้ำ ด้านที่ดิน ด้านแหล่งอาหาร แหล่งไม้เชื้อเพลิง และด้านสมุนไพรพื้นบ้าน และประชาชนในหมู่บ้านสหกรณ์ 4 ยังมีระบบความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันโดยระบบเครือญาติ (การแต่งงาน, ครอบครัว, ชุมชน) และการเอื้อเพื่ออุปถัมภ์บนความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ได้รับการอบรมปมเพาะมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องผี ระบบอาวุโส การพึ่งพาช่วยเหลือกันในชุมชน รวมทั้งการช่วยเหลือส่งเสริมจากองค์กรหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น บนพื้นฐานการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และการพึ่งพาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่อน ที่จำเป็นต่อวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยมีความรู้จักคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี ในฐานะเจ้าหน้าที่ประจำแปลงปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ (FPT 119) ทำให้ผู้วิจัยมีความสะดวกในการศึกษาวิจัยในแหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความรู้เบื้องต้นแล้วในระดับหนึ่ง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการต่อยอดในการที่จะศึกษาข้อมูลเชิงลึกของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 ในการพึ่งพาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านสหกรณ์ 4 สืบต่อไป

หลังจากการคัดเลือกพื้นที่ในการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจึงเข้าไปสำรวจพื้นที่ชุมชนเพื่อทำการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ และเพื่อพบปะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ตลอดจนได้วางแนวทางการติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามประเด็นเนื้อหาในการศึกษา โดยทำการพูดคุยสอบถามถึงการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชนของชาวบ้านผ่านมิติทางสังคมในด้านต่าง ๆ ว่ามีสาเหตุอะไรที่ที่ชาวบ้านต้องมีการอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชน และชุมชนมีการประยุกต์ปรับตัวกันอย่างไรในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และในการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

ชุมชนนั้น ชาวบ้านมีการสืบทอดแนวคิดและวิธีการปฏิบัติร่วมกันอย่างไร ในการที่จะรักษาทรัพยากรในระบบนิเวศชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเชื่อว่า การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้มองเห็นและเข้าใจในการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านในการอนุรักษ์ระบบนิเวศชุมชน ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ท่ามกลางการปรับตัวและประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่พึ่งพาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในระบบนิเวศชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในมิติมุมมองอันหลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษารวมชนอย่างเข้าใจ และเป็นการส่งเสริม สนับสนุนชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรในระบบนิเวศชุมชนอย่างถูกต้องเหมาะสมสืบต่อไป

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการความรู้ความเข้าใจในระดับลึกจากมิติภายในของชุมชน และมุ่งที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 กับการพึ่งพาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเมื่อน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มบุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา อบต. จำนวน 3 คน
- 2) ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ผู้อาวุโส ปราชญ์ท้องถิ่น กลุ่มผู้นำครัวเรือน แม่บ้าน จำนวน 26 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง และครอบคลุมวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้อาศัยวิธีการศึกษาที่หลากหลายเข้ามาช่วยในงานวิจัย ทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์ในระหว่างการเก็บข้อมูลในชุมชน ซึ่งสามารถพอที่จะระบุวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

3.3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปตามธรรมชาติ และทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเป็นกันเองในระหว่างที่ให้ข้อมูล

ทั้งโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือแบบเป็นทางการ เพื่อค้นหาข้อมูลทางด้านการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน ของชาวบ้านสหกรณ์ 4 ในลักษณะการใช้ประโยชน์ด้านทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ สมุนไพรพื้นบ้าน และแหล่งอาหาร รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องการจัดการ ดูแล การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของชุมชนบ้านสหกรณ์ 4 และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสนทนาเป็นกลุ่มย่อย ๆ กับกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุที่เป็นคนเฒ่าคนแก่ที่ชุมชนนับถือ เพื่อหาข้อมูลในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมของชุมชน เช่น จำนวนประชากร อาชีพ การศึกษา สุขภาพอนามัย สาธารณสุข การปกครอง ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน เป็นต้น รวมทั้งการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้านป่าไม้ การจัดการดูแล การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้โดยชุมชนเอง ว่าชุมชนมีการจัดสรรทรัพยากรกันอย่างไร มีการจำแนกพื้นที่ใช้สอยกันอย่างไร และมีบทลงโทษต่อผู้ละเมิดทรัพยากรของชุมชนอย่างไร เป็นต้น

3.3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักหรือกลุ่มแกนนำในหมู่บ้าน จำนวน 8-10 คน ประมาณ 5 ครั้ง เพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลในเชิงลึกว่า ที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด แต่แต่ละครั้งจะมีประเด็นพูดคุยกันภายในกลุ่มตามกรอบคำถามที่กำหนดไว้ และจำแนกการสนทนากลุ่มไปตามกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มผู้นำชุมชนในการดูแลรักษาป่าไม้ (คณะกรรมการหมู่บ้าน) กลุ่มผู้หาของป่า กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ หลังจากนั้นจึงเชิญตัวแทนแต่ละกลุ่มมาทำการสนทนากลุ่มร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลว่าแต่ละกลุ่มมีมุมมองต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างไร และมีการจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันผ่านกระบวนการชุมชนอย่างไร หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์ และจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มตามหัวข้อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่วางเอาไว้ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการสังเคราะห์งานให้มีความรัดกุม ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3.3 การสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ ระยะเวลาที่เข้าไปสำรวจทรัพยากรป่าไม้และบริบทของชุมชน และใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลของการจัดการ ดูแล รักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน เช่น การ

จุดบันทึก สังเกตพฤติกรรม และการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงการสังเกตสภาพทั่วไปหรือบริบทของชุมชน ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของชุมชน ภูมิปัญญา ความเชื่อ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำชุมชน รวมทั้งการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐในการดูแล จัดการ และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของชุมชนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล โดยได้จัดเตรียมตามประเด็นที่ต้องการศึกษาไว้ก่อนเพื่อความสะดวกในการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

- 1) เดินทางเข้าพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากร บริบทของชุมชน และสังเกตวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่
- 2) ประสานงานและนัดหมายเพื่อพบปะพูดคุยด้วยตนเอง และเข้าไปชี้แจงทำความเข้าใจเบื้องต้นกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มแกนนำในหมู่บ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่ในพื้นที่พร้อม ๆ กับนัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 3) นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของเนื้อหา ประเด็นคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง และผู้ร่วมงานจากกลุ่มต่าง ๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นจึงใช้กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบและยืนยันข้อมูลในเชิงลึกว่า ที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ควบคู่ไปด้วย

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยอาศัยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

- 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ซึ่งประกอบไปด้วย มิติทางด้าน เวลา สถานที่ บุคคล แล้วทำการวิเคราะห์เทียบเคียงดูว่าข้อมูลที่ต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ได้รับมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น

มีความสอดคล้องหรือตรงกันหรือไม่ ถ้าหากข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือตรงกัน ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลจริงและเชื่อถือได้

2) การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ควบคู่กับการซักถามสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย พร้อมไปกับการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเป็นเชิงพรรณนา โดยหลังจากที่ทำการรวบรวมข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาจำแนกแบ่งเป็นหมวดหมู่ เพื่อทำการสังเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้รับมา และนำมาเขียนรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของชุมชน ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับด้วย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบในด้าน เวลา บุคคล และสถานที่เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันกับชาวบ้าน โดยอาศัยข้อมูลเชิงเอกสารประกอบการวิเคราะห์

2) การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน โดยผู้วิจัยนำเอาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในประเด็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงลึกร่วมกัน ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความชัดเจนของข้อมูลว่าสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยการเชิญตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเข้าร่วมวิเคราะห์เสวนาด้วย ในลักษณะของการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อช่วยกันวิเคราะห์เสริมประเด็นที่คิดว่ายังไม่ชัดเจน หรือไม่รัดกุมดีพอ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงลึกด้วยตัวของผู้วิจัย โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับป่าชุมชน แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แนวคิดเกี่ยวกับด้านป่าไม้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นรากฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล

อย่างเป็นองค์รวม พร้อมไปกับการอาศัยข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดต่าง ๆ ในเนื้อหาของงานวิจัย

3) นำผลวิจัยมาทำการตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ในด้านภาพรวมความสัมพันธ์ของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน แล้วนำมาสรุปเรียบเรียงตามขั้นตอนของขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย

4) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเป็นรายงานการวิจัย ด้วยการเขียนบรรยายและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบข้อมูล โดยพิจารณาจากมิติทางด้านเวลา สถานที่ บุคคล เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล โดยนำเอาข้อมูลจากภาคสนามและจากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกับผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในชุมชน ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า ในขอบเขตเนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการพึ่งพาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนบ้านสหกรณ์ 4 กับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ออน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเป็นลักษณะการเขียนรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย